

ТИПОВІ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ПРОГРАМИ професійно-технічного навчання за робітничою професією 5169 «Сапер (розмінування)»

Спеціальність (спеціалізація):

263 «Цивільна безпека» (спеціалізація «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт»);

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типові навчальний план та навчальні програми професійно-технічного навчання працівників за робітничою професією 5169 «Сапер (розмінування)» в галузі знань 26 «Цивільна безпека» зі спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізація «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» для курсантів Національного університету цивільного захисту є початковим етапом в підготовці фахівця з кваліфікацією «Інженер із забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт», та є базовими для отримання освітнього ступеню «БАКАЛАВР», який повинен здійснювати дії за призначенням як керівник піротехнічного підрозділу при організації виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів.

Типові навчальний план та навчальні програми є документами, які визначають загальнодержавний компонент змісту професійно-технічної освіти і зумовлюються суспільними вимогами до рівня кваліфікації робітничих кадрів.

Типові навчальний план та навчальні програми містять пояснювальну записку, кваліфікаційну характеристику, типові навчальні плани і програми професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, список рекомендованої літератури, подано орієнтовний перелік питань щодо кваліфікаційної атестації для підготовки курсантів для отримання зазначеної професії, вимоги до рівня знань, умінь та навичок, якими повинні оволодіти курсанти і кваліфікації згідно із ДКХП працівників ДСНС України, затвердженим наказом ДСНС України від 07.10.2004 №100 і погодженим з Міністерством праці та соціальної політики України.

Документ передбачає розподіл компонентів Типового навчального плану та навчальних програм між Національним університетом цивільного захисту України та Навчальним центром Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, як самостійними суб'єктами освітянської діяльності, та узгоджує їх сумісні дії в підготовці працівників з числа курсантів Національного університету цивільного захисту України за робітничою професією 5169 «Сапер (розмінування)» в галузі знань 26 «Цивільна безпека» зі спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізація «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт».

Виконання навчальної програми передбачає аудиторні, практичні заняття під керівництвом викладачів, а також самостійну підготовку курсантів, що забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє набуттю практичних навичок і розвитку самостійного мислення.

Професійно-практична підготовка здійснюється у підрозділах Оперативно-рятувальної служби, де курсанти оволодівають первинними практичними навичками діяльності у складі піротехнічного розрахунку.

Після завершення навчання кожний курсант повинен вміти самостійно виконувати усі роботи, передбачені кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у відповідній галузі.

До самостійного виконання завдань в ході практичних занять курсанти допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Навчання завершується проведенням кваліфікаційної атестації у вигляді іспиту з усього курсу навчання.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається «Свідоцтво про присвоєння робітничої кваліфікації», форма якого затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001р. № 979.

II. КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА САПЕР (РОЗМІНУВАННЯ)

Завдання та обов'язки. Планує та організовує очистку місцевості від вибухонебезпечних предметів у межах визначеної території. Організовує спеціальну підготовку та навчання особового складу прийомам пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів, дотриманню заходів безпеки та правил використання технічних засобів. Здійснює контроль за якістю виконання поставлених завдань та дотриманням вимог правил безпеки праці. Веде облік виконаних підрозділом робіт.

Повинен знати. Постанови, розпорядження, накази та інші нормативно-правові документи, які стосуються організаційної та штатної структури піротехнічних підрозділів, їх можливості; правил і методів організації проведення піротехнічних робіт; технічні характеристики приладів та обладнання для проведення піротехнічних робіт; заходи безпеки при виконанні підривних робіт.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня освіта та професійне навчання з одержанням освітньо-кваліфікаційного рівня “кваліфікований робітник” за відповідною робітничою професією. Без вимог до стажу роботи.

Перелік необхідних навчальних приміщень та споруд:

1. Навчальні кабінети:
 - організації діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України та тактики ліквідації надзвичайних ситуацій;
 - саперної підготовки;
 - вибухової справи;
 - охорони праці;
 - медичної підготовки;
2. Технічні споруди:
 - навчальна пожежно-рятувальна частина;
 - піротехнічний майданчик;
 - хімічне поле.

IV. ТИПОВІ ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

4.1. МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА (Вивчається згідно навчального плану НУЦЗУ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма медичної підготовки за змістом включає питання, визначені Уніфікованою програмою медичної підготовки рятувальників та інших фахівців, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і не мають медичної освіти та мають навчатися з питань надання першої медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях (II рівень) у обсязі 48 годин.

Вивчення навчальної дисципліни завершується іспитом.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Найменування розділів та тем	Кількість годин
	Розділ 1. Основи анатомії та фізіології людини	2
1	Поняття про органи та системи організму людини та їх фізіологію	2
	Розділ 2. Особливості патологічних порушень, які виникають в екстремальних ситуаціях	8
2	Порушення основних життєво важливих функцій організму	2
3	Травми	2
4	Термічні ураження	2
5	Гострі отруєння	2
	Розділ 3. Загальні принципи надання першої медичної допомоги. Підготовка матеріалу та технічних засобів для надання першої медичної допомоги потерпілим	4

6	Принципи надання першої медичної допомоги	2
7	Основні принципи надання першої медичної допомоги при порушенні дихання та кровообігу	2
Всього:		14

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ОСНОВИ АНАТОМІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Тема 1. Поняття про органи та системи організму людини та їх фізіологію

Кістково-м'язова система. Скелет та його функції. Кістки голови. Хребет та його відділи. Грудна клітка. Кістки кінцівок та кістки тазу. М'язи верхніх та нижніх кінцівок. М'язи тулуба.

Серцево-судинна система. Поняття про кровообіг. Кров, її кількість в організмі людини, наслідки втрати крові. Основи кровообігу: серце, кровоносні судини. Будова та робота серця, його роль у кровообігу.

Магістральні судини верхніх та нижніх кінцівок, шиї, голови. Види кровотеч. Значення своєчасної зупинки кровотечі.

Органи дихання. Загальний огляд органів дихання. Будова верхніх дихальних шляхів та легень. Значення та механізм дихання.

Характеристика та частота дихальних екскурсій. Наслідки зупинки дихання.

Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПАТОЛОГІЧНИХ ПОРУШЕНЬ, ЯКІ ВИНΙΚАЮТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Тема 2. Порушення основних життєво важливих функцій організму

Гостра дихальна недостатність (ГДН). Причини, які викликають гостру дихальну недостатність, її форми. Клінічні прояви ГДН (форми та ступені). Гостра серцево-судинна недостатність (непритомність, колапс, шок). Причини, які викликають непритомність, її види. Клінічна картина непритомності. Причини, які викликають колапс. Клінічна картина колапсу. Причини, які викликають шок, його види. Клінічна картина травматичного та геморагічного шоку.

Тема 3. Травми

Рани. Види ран. Вогнепальні рани. Характерні ознаки рани. Переломи, забої, вивихи. Поняття “перелом”, “забій”, “вивих”. Характерні ознаки забою, вивиху, перелому.

Кровотечі. Види кровотеч. Синдром тривалого стиснення.

Тема 4. Термічні ураження

Опіки та перегрівання. Класифікація термічних опіків залежно від глибини пошкодження тканини, важкості ураження. Клінічні прояви термічних опіків та перегрівання.

Обмороження та переохолодження (замерзання). Класифікація обморожень. Клініка обмороження та переохолодження.

Електротравма. Умови, які впливають на тяжкість ураження.

Місцеві та загальні порушення в організмі.

Тема 5. Гострі отруєння

Отруєння токсичними речовинами. Основні клінічні прояви інгаляційних отруєнь.

Загальні ознаки хімічних отруєнь. Отруєння окисом вуглецю (“чадним газом”), хлором, аміаком, парами кислот.

Ознаки харчових токсикоінфекцій.

Клінічна картина ботулізму. Клініка стафілококової токсикоінфекції. Клініка отруєння грибами. Біологічні отруєння. Укуси отруйних тварин, комах.

Розділ 3. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ. ПІДГОТОВКА МАТЕРІАЛУ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПЛИМ

Тема 6. Принципи надання першої медичної допомоги

Огляд місця пригоди, заходи безпеки під час надання медичної допомоги постраждалим. Первинний огляд постраждалого. Особливості надання медичної допомоги постраждалим із психогенними реакціями.

Тема 7. Основні принципи надання першої медичної допомоги при порушенні дихання та кровообігу

Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні дихання. Штучна вентиляція без спеціального устаткування. Штучна вентиляція легень за допомогою допоміжних засобів без інгаляції кисню. Штучна вентиляція за допомогою допоміжних засобів з інгаляцією кисню. Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні кровообігу.

Зупинка зовнішньої кровотечі. Шокова позиція. Визначення пульсу. Непрямий масаж серця.

Надання першої медичної допомоги при гострій серцево-судинній недостатності (непритомність, колапс, шок).

Невідкладна медична допомога при екстрених пологах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буянов В.М. Первая медицинская помощь. – М.: Медицина, 1987.- 192с.
2. Дубицкий А.Е. и др.. Медицина катастроф. – К.: Здоров'я, 1989. – 196с.
3. Крейдич С.А. Основы оказания первой медицинской помощи (метод.

рекоменд.). – К.: Здоров'я, 1998. – 69с.

4. Перша медична допомога. Олійник П.В., Бейзин І.О., Кисіль Т.Є. та ін. ЛПБ. – 180 с.

5. Хлівний М.Г. Пожежникові про першу медичну допомогу: Навч. посібник. – Черкаси: ЧПБ, 2001. – 156с.

4.1. ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІД ВПЛИВУ НЕБЕЗПЕЧНИХ РЕЧОВИН

(Вивчається згідно навчального плану УЦЗУ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою навчальної дисципліни є вивчення характеристик і властивостей небезпечних речовин, їх ознаки ураження, заходи першої медичної допомоги, нейтралізація тощо. Вивчення характеристик засобів індивідуального захисту та засобів визначення та контролю небезпечних речовин.

За підсумками вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

характеристики і властивості основних небезпечних речовин;
основні ознаки ураження і першу медичну допомогу при цих ураженнях;
характеристики засобів індивідуального захисту;
основні засоби визначення та контролю небезпечних речовин;

вміти:

надавати медичну допомогу при ознаках ураження;
користуватися засобами індивідуального захисту;
проводити нейтралізацію небезпечних речовин.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Небезпечні хімічні речовини, які використовуються на об'єктах народного господарства, їх характеристика	4
2	Захист від небезпечних хімічних речовин, хімічного ураження та іонізуючого випромінювання	4
3	Засоби індивідуального захисту та правила користування ними	4
Всього		12

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Небезпечні хімічні речовини, які використовуються на об'єктах народного господарства, їх характеристика

Основні властивості небезпечних хімічних речовин, які використовуються на об'єктах народного господарства: хлор, аміак та інші. Їхні хімічні властивості, нейтралізація і засоби захисту.

Тема 2. Захист від небезпечних хімічних речовин, хімічного ураження та іонізуючого випромінювання

Небезпечні хімічні речовини, іонізуюче випромінювання, їх уражаюча сила. Властивості іонізуючих випромінювань. Захист від небезпечних хімічних речовин, оповіщення про хімічно небезпечні аварії. Прийоми надання допомоги потерпілим. Дотримання вимог безпеки праці під час дій у районах поширення небезпечних хімічних речовин та іонізуючого випромінювання. Перша медична допомога постраждалим при хімічно небезпечних аваріях.

Тема 3. Засоби індивідуального захисту та правила користування ними

Загальна характеристика засобів індивідуального захисту. Призначення та основні технічні характеристики ізолюючих костюмів та протигазів для захисту від дії небезпечних речовин та іонізуючого випромінювання.

Підбір загальновійськового захисного комплекту (ЗЗК), легкого комплекту (Л-1), комплекту “Рятувальник”. Розміщення комплектів при діях на техніці і в пішому стані. Надівання, знімання і складання комплекту. Обслуговування та збереження комплекту. Прийоми користування несправним протигазом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про правові засади цивільного захисту”.
2. Наказ МНС України від 27.11.2003 № 455 “Тимчасова настанова з організації професійної підготовки працівників органів управління та підрозділів ДСНС України”.
3. Наказ МВС України від 05.12.2000 № 840 “Правила безпеки праці в Державній пожежній охороні МВС України”.
4. Михно Е.П. Ликвидация последствий аварий и стихийных бедствий. – М.: Атомиздат, 1979.
5. Аветисян В.Г., Хяникяйнен А.И. и др. Тушение пожаров и выполнение аварийно-спасательных работ при химических заражениях: Учебное пособие под редакцией Дзюндзюка Б.В. – Х.: ХИПБ МВД Украины, 1998.
6. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів пожежної охорони під час гасіння пожеж за наявності мінеральних кислот. Розроб. Укр НДІПБ. –К.: 1996

4.3. ОХОРОНА ПРАЦІ

(Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою даної дисципліни є формування у майбутніх працівників органів і підрозділів аварійно-рятувальної служби знань та навичок з безпеки праці, відповідного ставлення до охорони особистого життя та здоров'я, запобігання травматизму під час несення служби та при виконанні дій за призначенням.

За підсумками вивчення предмета слухачі повинні знати:

- вимоги правил охорони праці до аварійно-рятувального обладнання та заходи безпеки під час роботи з ним;
- заходи безпеки під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на вибухонебезпечних об'єктах, у зоні хімічного, радіологічного, бактеріологічного забруднення;
- заходи безпеки під час проведення рятувальних робіт на висоті, глибині, всередині резервуарів та в каналізаційних колекторах.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Правові та організаційні основи охорони праці	2
2	Основи безпеки праці в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	10
3	Основи електробезпеки	2
4	Основи пожежної безпеки будівель і споруд	4
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичний огляд	2
Всього:		20

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Аналіз травматизму особового складу в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

Основні положення Конституції України, Законів України “Про охорону праці”, “Кодекс цивільного захисту України”, “Про охорону здоров'я населення”, щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці. Поняття охорони праці. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.

Забезпечення особового складу спеціальним одягом, спорядженням і засобами індивідуального захисту.

Відповідальність працівників за порушення законодавства з питань охорони праці.

Загальні положення правил безпеки праці в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України. Види інструктажів, навчання та перевірка знань з питань охорони праці, періодичність їх проведення.

Адміністративно-громадський контроль за станом охорони праці в органах і підрозділах цивільного захисту ДСНС України.

Тема 2. Основи безпеки праці в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України

Аналіз і причини травматизму особового складу аварійно-рятувальних підрозділів під час несення служби, гасіння пожеж і дій по ліквідації надзвичайних ситуацій.

Основні вимоги правил безпеки праці до службових приміщень в підрозділах ДСНС України: утримання території, приміщень, проходів та виходів. Влаштування штучного освітлення (основне, чергове, аварійне).

Вимоги правил безпеки праці до приладів радіаційної та хімічної розвідки, до спеціального одягу та спорядження. Періодичність і порядок їх випробовування.

Вимоги правил безпеки праці до ручних пожежних драбин та рятувальної мотузки. Заходи безпеки при роботі з ручними пожежними драбинами.

Вимоги правил безпеки праці під час несення служби, проведення тактичних занять та навчань під час збору, виїзді і прямування на аварію, стихійне лихо, заняття, повернення в частину, проведення розвідки об'єкта, рятування людей та саморятування.

Основні конструктивні елементи будівель і споруд: стіни, перекриття, перегородки, колони, балки, сходи, дах. Класифікація будівельних конструкцій, будівель і споруд за призначенням, поверховістю, конструктивною схемою виконання.

Вимоги правил безпеки праці при проведенні аварійно-рятувальних робіт у будівлях і спорудах.

Особливості руйнування будівель при землетрусах, повенях, вибухах. Заходи безпеки при виконанні аварійно-рятувальних робіт.

Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт у зоні хімічного, радіологічного і бактеріологічного забруднення.

Дія проникаючої радіації на організм людини. Характеристика збудників інфекційних захворювань людини, які можуть бути наявні при бактеріологічному забрудненні: чума, холера, сибірська виразка, тиф, віспа. Основні характеристики та класифікація сильнодіючих отруйних речовин.

Коллективні засоби захисту (сховища, протирадіаційні укриття), їх призначення, склад, та місце розміщення.

Засоби індивідуального захисту: засоби індивідуального захисту органів дихання, індивідуальні засоби захисту шкіри, медичні індивідуальні засоби.

Порядок використання колективних та індивідуальних засобів захисту. Вимоги правил безпеки праці при проведенні аварійно-рятувальних робіт у зонах хімічного, радіологічного і бактеріологічного забруднення.

Заходи безпеки праці при ліквідації пожеж та надзвичайних ситуацій на вибухонебезпечних об'єктах.

Основні показники вибухопожежонебезпеки: температура спалаху, температура займання, нижня і верхня концентраційна межа вибуху. Категорування приміщень за вибухопожежною і пожежною небезпекою.

Заходи безпеки особового складу органах і підрозділах цивільного захисту ДСНС України при ліквідації надзвичайних ситуацій на вибухонебезпечних об'єктах.

Безпека праці під час проведення аварійно-рятувальних робіт у приміщеннях, де знаходяться посудини під тиском.

Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт на висоті, глибині, всередині резервуарів та в каналізаційних колекторах.

Види аварійно-відновлювальних робіт на висоті: за допомогою підвісних люльок з лебідками, перекриття, настилів, майданчиків телескопічних веж, підіймачів, драбин, стрем'янок, верхолазні роботи.

Правила безпеки праці при роботі на висоті. Облаштування робочого місця, будівельних лісів, помостів, настилів.

Заходи безпеки при розбиранні великоблочних, панельних конструкцій та демонтажу покрівель будівлі.

Заходи безпеки при проведенні аварійно-відновлювальних і рятувальних робіт на глибині: огороження котлованів і траншей, забезпеченість освітленням, захист електрокабелів, особливості проведення робіт у зимовий час. Вимоги щодо укріплення стінок котлованів, траншей, влаштування відкосів.

Заходи безпеки під час проведення рятувальних робіт всередині резервуарів та каналізаційних колекторів: загородження місця проведення робіт, рух автотранспорту, перевірка загазованості, забезпеченість індивідуальними засобами захисту.

Тема 3. Основи електробезпеки

Дія електричного струму на організм людини (біологічна, електролітична, термічна) та його наслідки. Фактори, які впливають на наслідки ураження електричним струмом (вид та сила струму, його частота, опір тіла людини, тривалість впливу електричного струму, шлях струму через тіло людини, умови зовнішнього середовища). Поняття крокової напруги і напруги дотику, умови виникнення та заходи безпеки в зоні її дії.

Коллективні та індивідуальні електрозахисні засоби захисту під час роботи з електрообладнанням. Вимоги правил безпеки праці до діелектричних засобів захисту: зовнішні ознаки, за якими визначають непридатність до використання, періодичність випробовування.

Заходи безпеки під час роботи з електрифікованим інструментом, приладами освітлення, побутовими електронагрівальними приладами на роботі і в побуті.

Правила безпеки праці під час розрізання проводів під напругою, відключенні електромережі і установок.

Тема 4. Основи пожежної безпеки

Статистика пожеж в Україні та їх наслідків. Поняття про пожежну безпеку та пожежну небезпеку, умови виникнення пожежі (джерела запалювання, горюче середовище, шляхи розповсюдження).

Основні вимоги правил пожежної безпеки до службових приміщень, евакуаційних шляхів та виходів, засобів протипожежного захисту.

Тема 5. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичний огляд

Основні поняття гігієни праці. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища. Шкідливі небезпечні виробничі фактори (фізичні, хімічні, біологічні і психофізичні) та санітарно-гігієнічні заходи щодо мінімізації їх впливу.

Особиста гігієна працівників аварійно-рятувальних органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України. Медичне обслуговування працівників: медичний огляд, лікування, санаторно-курортне забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Закон України “Кодекс цивільного захисту України”.
3. Закон України “Про охорону праці”.
4. Закон України “Про охорону здоров’я населення”.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
6. Вахтин А.К. Меры безопасности при ликвидации последствий стихийных бедствий и производственных аварий. – М.: Энергоатомиздат, 1984.
7. Джигирей В.С. Безпека життєдіяльності. – К.: Основа, 1995.
8. ДБН В. 1.1-7-2002 Пожежна безпека об’єктів будівництва.
9. Наказ МВС України від 05.12.2000 № 840 “Про затвердження Правил безпеки праці в Державній пожежній охороні МВС України”.
10. Наказ МНС України від 19.10.2004 № 126 “Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні”.
11. ОНТП 24-86 Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности.
12. Типова навчальна програма ”Охорона праці”.- Держнагляд охорони праці.

4.4. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ОСНОВИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

(Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Організація діяльності органів та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та основи трудового законодавства” має за мету забезпечити вивчення слухачами загальних положень законодавчих та нормативних актів, основ організації діяльності органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України, а також основних положень діючих статутів, правильне розуміння ними та свідоме виконання статутних вимог під час виконання службових обов’язків.

У процесі вивчення дисципліни слухачі одержують знання з основ

діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, організації та порядку несення служби в її органах і підрозділах.

Вивчення дисципліни закінчується підсумковим контролем у вигляді контрольно-узагальнюючого заняття.

За підсумками вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

основні положення Закону України „Кодекс цивільного захисту України” та інших керівних документів, які регламентують діяльність органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України;

порядок проходження служби в ДСНС України;

основні положення щодо організації гарнізонної та караульної служби, обов’язки осіб внутрішнього наряду, порядок допуску до службових приміщень тощо;

дії особового складу за сигналом “Тривога”;

уміти:

виконувати обов’язки осіб внутрішнього наряду;

виконувати обов’язки осіб під час зміни добового наряду;

виконувати обов’язки під час збору та виїзду за сигналом “Тривога”.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
	Розділ 1. Основи цивільного захисту	
1	Законодавство України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій	2
2	Надзвичайні ситуації та їх класифікація	2
3	Законодавство України про порядок проходження служби рядовим і начальницьким складом ДСНС України	2
4	Основні положення Стройового та Дисциплінарного статутів	2
	Розділ 2. Організація діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України	
5	Гарнізон Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, регіональні та територіальні загони. Призначення та завдання	2
6	Організація і порядок несення служби в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України	10
7	Наглядово-профілактична робота в населених пунктах та на потенційно небезпечних об’єктах. Загальні положення	2
	Розділ 3. Основи трудового законодавства	
8	Право громадян України на працю. Трудовий договір	2
9	Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку в органах і підрозділах цивільного захисту ДСНС України	1
10	Соціальні гарантії та соціальний захист працівників ДСНС України	1
11	Контрольно-узагальнююче заняття	2
	Всього:	28

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 1. Законодавство України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій

Основні положення Закону України “Кодекс цивільного захисту України”. Поняття цивільного захисту в Україні (єдина державна система цивільного захисту, підсистеми єдиної системи цивільного захисту, служба цивільного захисту, Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту ДСНС України, сили і засоби цивільного захисту, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, аварійно-рятувальні роботи, техногенна безпека).

Мета, основні завдання і принципи цивільного захисту. Об’єкти підвищеної небезпеки.

Режими функціонування єдиної системи цивільного захисту: повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного і воєнного стану.

Тема 2. Надзвичайні ситуації та їх класифікація

Надзвичайні ситуації, їх класифікація за основними ознаками, види та поширення на території України. Характеристика промислових аварійних ситуацій (аварій), надзвичайних ситуацій природного характеру (землетруси, повені, селеві потоки, зсуви ґрунту, обвали, урагани).

Класифікація рівнів аварій техногенного характеру (А, Б, В). Необхідність розробки планів локалізації і ліквідації аварійних ситуацій та аварій (ПЛАС). Дії рятувальних підрозділів під час локалізації і ліквідації аварій на об’єкті.

Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій (у випадках пожеж, вибухів, загибелі і травмування людей).

Тема 3. Законодавство України про порядок проходження служби рядовим і начальницьким складом ДСНС України

Право громадян України на працю. Законодавство України про порядок проходження служби рядовим і начальницьким складом ДСНС України.

Керівні документи щодо порядку проходження служби рядовим та начальницьким складом органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України. Загальні положення, прийняття на службу, порядок та умови проходження служби, спеціальні звання, граничний вік перебування на службі.

Порядок присвоєння, зниження та позбавлення спеціальних звань. Призначення на посади, переміщення і просування по службі. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку. Види відпусток, їх тривалість.

Соціальний і правовий захист осіб рядового і начальницького складу та їх пенсійне забезпечення.

Тема 4. Основні положення Стройового та Дисциплінарного статутів

Загальні положення Дисциплінарного статуту. Начальники та підлеглі, старші і молодші.

Заохочення, які застосовуються до рядового та начальницького складу. Дисциплінарні стягнення, які накладаються на осіб рядового та начальницького складу.

Стройовий статут Збройних Сил України: загальні положення (строї та управління ними).

Правила носіння форми одягу.

Розміщення знаків розпізнавання.

Носіння окремих предметів форми одягу. Стройові огляди.

Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДСНС УКРАЇНИ

Тема 5. Гарнізон Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, регіональні та територіальні загони. Призначення та завдання

Загальні положення щодо організації Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України. Гарнізон Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України (регіональний, обласний, районний, міський), його призначення та завдання. Рятувальні загони та їх роль в забезпеченні заходів ліквідації аварій, катастроф і наслідків стихійного лиха.

Сили і засоби гарнізону Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України. Порядок використання сил і засобів гарнізону на ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: план залучення сил і засобів гарнізону Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

Тема 6. Порядок організації служби в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України

Призначення та завдання чергових змін в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України. Розташування особового складу в службових приміщеннях: утримання, опалення, освітлення та провітрювання приміщень підрозділу. Обладнання чергових змін, час зміни, порядок заміни техніки.

Забезпечення спеціальним одягом і спорядженням особового складу. Внутрішній порядок, розпорядок дня аварійно-рятувального підрозділу та його дотримання, порядок відпочинку особового складу. Форма одягу під час несення служби. Вимоги до утримання службових приміщень та території.

Склад, призначення, права, обов'язки та порядок несення служби особовим складом зміни у внутрішньому наряді. Порядок допуску осіб у службові приміщення підрозділу ДСНС України.

Дії особового складу чергової зміни за сигналом "Тривога": порядок збору і посадки чергових обслуг в автомобілі, порядок виїзду за викликом.

Порядок прийому і здачі чергування черговими змінами: час і терміни проведення зміни, обов'язки під час здачі та прийому чергування, порядок

подачі і виконання команд, випадки затримки зміни при здачі чергування, дії чергових змін за командою “Відбій”.

Особливості організації та несення служби в підрозділах, що охороняють об’єкти на договірних засадах: посилення служби на об’єкті, постова і дозорна служба, виконання обов’язків постовим і дозорним, час та порядок їх зміни.

Тема 7. Наглядово-профілактична робота в населених пунктах та на потенційно небезпечних об’єктах. Загальні положення

Основні поняття про організацію та порядок проведення наглядово-профілактичної роботи на потенційно небезпечних промислових об’єктах. Основні завдання і порядок проведення наглядово-профілактичної роботи на дільницях і в секторах. Забезпечення контролю за проведенням вогневих робіт. Здійснення наглядово-профілактичної роботи в житловому секторі.

Розділ 3. ОСНОВИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Тема 8. Права громадян на працю. Трудовий договір

Конституційне право громадян на працю. Нормативні акти у сфері трудового права. Поняття, функції та джерела трудового права. Суб’єкти трудових правовідносин, їх праводієздатність. Права трудового колективу в сфері трудового права. Профспілки. Колективний договір, трудовий договір, контракт. Їх значення.

Тема 9. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку в органах і підрозділах цивільного захисту ДСНС України

Робочий час та час відпочинку. Правове регулювання заробітної платні. Гарантії та компенсаційні виплати. Трудова дисципліна: поняття, зміст і методи забезпечення. Матеріальна відповідальність сторін. Трудові суперечки і порядок їх розв’язання. Особливості правового регулювання праці і відпочинку працівників органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України.

Тема 10. Соціальні гарантії та соціальний захист працівників органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України

Соціальний захист. Зайнятість населення. Поняття безробіття. Соціальний і правовий захист осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України. Виплата допомоги. Пенсія. Утримання і стягнення з пенсій. Соціальні пенсії. Пенсійне забезпечення осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС України.

Тема 11. Контрольно-узагальнююче заняття

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Кодекс законів про працю України.

3. Закон України "Про охорону праці".
4. Закон України "Кодекс цивільного захисту України".
5. Закон України "Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України".
6. Закон України "Про Стройовий статут Збройних Сил України".
7. Закон України "Про пенсійне забезпечення".
8. Закон України "Про колективні договори і угоди".
9. Указ Президента України від 19 грудня 2003 р. № 1467/2003 "Про Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України, органів і підрозділів державної пожежної охорони в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на період до 2005 року".
10. Указ Президента України від 21 листопада 2003 р. № 1328/2003 "Про вдосконалення управління у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру".
11. Постанова Верховної Ради України від 16 липня 1997 р. № 463/97-ВР "Про забезпечення працевлаштування молоді, зокрема випускників шкіл, вузів та інших навчальних закладів".
12. Постанова Верховної Ради України від 22 жовтня 1993 р. № 3552-12 "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту".
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 1998 р. № 1099 "Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій".
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 2002 р. № 870 "Про затвердження Програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року".
15. Вахтин А.К. Меры безопасности при ликвидации последствий стихийных бедствий и производственных аварий. – М.: Энергоатомиздат, 1984.
16. Венедиктов В.С. Конспект лекций по трудовому праву Украины: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Х.: Консум, 1998. – 168 с.
17. Довідник з цивільної оборони ДСНС України. – К.: Укртехногрупа, 2001.
18. Методичний посібник з цивільної оборони і надзвичайних ситуацій.– К., 2001.
19. Наказ МНС України від 03.11.2004 № 145 "Про затвердження Порядку створення і функціонування територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту".
20. Наказ МНС України від 20.09.2004 № 65 "Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій".
21. Наказ МНС України від 11.02.2004 № 70 "Про затвердження Положення про добровільні пожежні дружини (команди) і Типового положення про пожежно-технічні комісії".
22. Наказ МНС України від 22.04.2003 № 119 "Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій".

23. Наказ МНС України від 17.03.2003 № 69 “Про затвердження рекомендованих штатів та переліку службової документації місцевої пожежної охорони”.

24. Наказ МВС України від 18.09.1991 № 403 “Про затвердження Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України”.

25. Наказ МВС України від 29.03.1995 № 188 “Про затвердження Статуту служби Державної пожежної охорони МВС України”.

26. Наказ МВС України від 24.05.2002 № 535 “Про затвердження Правил носіння форменого одягу та знаків розрізнення особами начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ”.

27. Настанова по організації роботи підрозділів державної пожежної охорони, що охороняють об’єкти на договірних засадах. К., 1995.

28. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. – Х.: Фірма “Консум”, 1998. – 480 с.

29. Трудове право Украины. – Х.: Одиссей, 2001. – 512 с

4.5. ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

(Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна ”Основи ринкової економіки” формує економічний світогляд та аналітичне мислення, необхідні для вивчення фахових дисциплін.

Метою вивчення дисципліни є надання слухачам знань та вмінь у галузі суспільного виробництва, ринкової економіки, підприємництва, зовнішньоекономічних відносин. Викладання дисципліни повинно сприяти глибокому теоретичному осмисленню сутності економічних процесів, що відбуваються в Україні та в інших країнах.

За підсумками вивчення предмета слухачі повинні знати:
 основні напрямки і принципи демографічної політики;
 політики зайнятості;
 соціальної та кадрової політики, методів їх реалізації;
 загальної та професійно-галузевої структури трудових ресурсів.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Загальні основи суспільного виробництва	1
2	Поняття ринку і ринкових відносин. Формування та розвиток ринку	1
3	Реформування економіки. Власність та її економічна сутність. Роздержавлення та приватизація	1
4	Система підприємства. Підприємство у системі ринкових відносин	1
5	Організація і оплата праці	1

6	Трудові ресурси. Зайнятість населення. Ринок праці. Підготовка конкурентноспроможних робітників – основа соціального захисту	1
Всього		6

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні основи суспільного виробництва.

Економіка як господарська діяльність. Суспільне виробництво: процес праці, його складові, продуктивні сили, місце та роль працівників у системі виробництва. Форми суспільного виробництва, стадії його розвитку.

Виробництво та потреби. Система потреб.

Проблема обмежених ресурсів. Виробничі можливості.

Ефективність виробництва. Показники економічної ефективності.

Тема 2. Поняття ринку і ринкових відносин. Формування та розвиток ринку

Поняття ринку, його функції та структура. Необхідність переходу України до ринкової економіки. Закони, які впливають на розвиток ринкових відносин.

Шляхи формування та розвитку ринкової економіки.

Умови і механізм функціонування ринку. Ринкова інфраструктура та її склад (фондові, товарні, валютні біржі).

Державне регулювання ринку.

Тема 3. Реформування економіки. Власність та її економічна сутність. Роздержавлення і приватизація

Модель розвитку економіки, основні завдання економічної політики України.

Власність. Закон України "Про власність". Роздержавлення. Сутність, принципи та способи приватизації. Орендна форма господарювання.

Форми власності на землю.

Тема 4. Система підприємництва. Підприємство у системі ринкових відносин

Підприємництво в ринковій системі господарювання. Організаційно-правові форми підприємництва, тенденції його розвитку.

Поняття підприємства, мета й напрямки його діяльності, правові основи функціонування (Закон України "Про підприємства в Україні"), умови створення, реєстрації, ліквідації та реорганізації. Статут підприємства. Колективний договір. Класифікація та структура підприємств.

Тема 5. Організація і оплата праці

Нормування праці.

Сучасна політика оплати праці. Поняття та функції заробітної плати. Закон України "Про оплату праці".

Основи (тарифно-кваліфікаційний довідник, тарифні ставки, тарифна сітка) та форми організації заробітної плати. Мінімальна заробітна плата.

Матеріальне стимулювання працівників.

Доплати й надбавки до заробітної плати та організація преміювання персоналу.

Тема 6. Трудові ресурси. Зайнятість населення. Ринок праці

Підготовка конкурентноспроможних робітників - основа соціального захисту

Трудові ресурси та їх використання.

Продуктивність праці: методи вимірювання, фактори підвищення.

Персонал: класифікація та структура.

Кадрова політика й система управління персоналом.

Служби зайнятості в Україні.

Безробіття, його форми, шляхи подолання.

Ринок праці, особливості його формування і регулювання.

Підготовка та перепідготовка кадрів. Удосконалення системи професійно-технічного навчання. Підготовка конкурентноспроможних робітників як основа вирішення проблем соціального захисту населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про зайнятість населення".
2. Закон України "Про освіту".
3. Закон України "Про охорону праці".
4. Кузьмин С.А. Эффективная занятость населения. – М.: Экономика, 1990.
5. Макконел К., Брю С. Экономика. – М.: Республика, 1992.
6. Население и трудовые ресурсы: Справ./Сост. А.Г. Новицкий. – М.: Мысль, 1990.
7. Оникиенко В.В., Шаленко М.В. Совершенствование территориальной организации трудовых ресурсов. – К.: Наук. Думка, 1989.
8. Ревенко А.Ф. Учет и планирование трудовых ресурсов в новых экономических условиях. – К.: Наук. думка, 1990.

4.6. МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО

(Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою даної дисципліни є вивчення основних властивостей будівельних матеріалів, їх поводження в умовах пожежі, основних конструктивних елементів будівель і споруд для виконання робіт із гасіння пожеж та

розбирання завалів, укріплення або руйнування нестійких будівельних і технологічних конструкцій.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	Класифікація будівельних матеріалів та їх основні властивості	2
2	Полімерні та теплоізоляційні матеріали, метали і сплави, їх властивості та галузь застосування	2
3	Пально-мастильні матеріали, лаки і фарби, їх небезпека та особливості використання	2
Всього		6

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Класифікація будівельних матеріалів та їх основні властивості

Основні види будівельних матеріалів та їх класифікація за походженням, призначенням, способом виготовлення.

Природні та штучні кам'яні будівельні матеріали: граніт, ракушняк, азбест, керамічна і силікатна цегла, бетон, залізобетон. Способи виготовлення та поведінка в умовах пожежі.

Мінеральні в'язучі матеріали: будівельний гіпс, вапно, цемент. Способи виготовлення і галузь застосування.

Властивості будівельних матеріалів: міцність, твердість, пружність, теплопровідність, вогнетривкість.

Тема 2. Полімерні та теплоізоляційні матеріали, метали і сплави, їх властивості та галузь застосування

Галузь застосування гідроізоляційних і теплоізоляційних матеріалів.

Органічні матеріали (толь, руберойд, склоруберойд, ізол, гідроізол) та їх характеристика.

Теплоізоляційні матеріали: мінеральний войлок, войлок будівельний, пінопласти, скловата.

Оздоблювальні та облицювальні матеріали: декоративні пластики, полістирольні плити, ДВП і ДСП.

Пожежна небезпека полімерних та теплоізоляційних матеріалів.

Чорні і кольорові метали. Вуглецева і легована сталі, їх маркування. Металеві вироби і конструкції. Механічні характеристики конструкційної і арматурної сталі, їх поведінка при високих температурах. Поняття про критичну температуру сталі. Ступінь нагріву і втрата несучої здатності.

Алюмінієві сплави, галузь застосування та поведінка в умовах пожежі.

Тема 3. Пально-мастильні матеріали, лаки і фарби, їх небезпека та особливості використання

Види, характеристика, властивості пального для двигунів внутрішнього згорання.

Етилований і неетилований бензин, маркування, октанове число. Небезпека при його використанні.

Дизельне пальне, його характеристика, маркування.

Мастильні матеріали, характеристика, маркування, властивості та галузь застосування.

Галузь застосування лакофарбових матеріалів. Пожежна безпека пально-мастильних та лакофарбових матеріалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будівельні конструкції та їх поведінка в умовах високих температур. Доронін Є.В., Єрмак Є.М., Кулешов М.М. та ін. Харків: АПБУ, 520 с.
2. Воробьев В.А. Строительные материалы и детали. – М.: Стройиздат, 1983.
3. Грушевский Б.В. Пожарная профилактика в строительстве. - М.: Стройиздат, 1989.
4. ГОСТ 12.1.004 – 85. Пожарная безопасность. Общие требования”.
5. ДБН В.1.1-7-2002 Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.
6. Демидов П.Г. Горение и свойства горючих веществ. – М.: Химия, 1981.
7. ДСТУ 2272-93 Пожежна безпека. Терміни та визначення.
8. Пожежна безпека будівель і споруд. Кулешов М.М., Уваров Ю.В. та ін. АЦЗУ, 200

4.7. САПЕРНА ПІДГОТОВКА ТА ВИБУХОВА СПРАВА (Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна має за мету забезпечення вивчення слухачами положень щодо виявлення, знешкодження та знищення невибухнувших боєприпасів, у тому числі авіаційних бомб та інших вибухонебезпечних предметів, порядок обвалення пошкоджених елементів конструкцій споруд вибуховим методом, загального устрою, призначення, тактико-технічних характеристик, принципу дії, порядку підготовки до роботи та роботи з засобами розвідки та розмінування, а також організації та призначення піротехнічних підрозділів ДСНС України.

За підсумками вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

типи і калібри сучасних та часів Великої Вітчизняної Війни авіаційних боєприпасів, артилерійських снарядів та мін, їх склад, порядок знешкодження та знищення;

порядок встановлення та знищення протитанкових та протипіхотних мін;
порядок роботи з засобами розвідки та розмінування;

властивості вибухових речовин і засобів підривання, правила користування ними;

прилади та приладдя що застосовуються в підривній справі;

заходи безпеки при підривних роботах;

вміти:

проводити підривні роботи вогневим і електричним способом;

проводити підривні роботи по захисту мостів від льодоходу;

робити простіші розрахунки підривання дерев'яних, залізобетонних, металевих конструкцій та ґрунтів;

організувати виконання завдань при руйнуванні об'єктів та пророблення проходів у завалах;

діяти згідно зі своїми обов'язками у складі розрахунку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Вибухові речовини та засоби підривання	4
2	Заходи безпеки при підривних роботах	2
3	Облік, правила зберігання, перевезення та знищення вибухових речовин та засобів підривання	2
4	Підривні заряди. Заряди, що виготовляються самостійно та підривні заряди промислового виготовлення	2
5	Засоби та приладдя вогневого способу підривання	4
6	Електричний спосіб підривання	4
7	Підривання елементів конструкцій з дерева, металу, цегли, каменю, бетону та залізобетону	4
8	Підривання стін та побудов, які загрожують обвалом	2
9	Підводні підривні роботи	2
10	Підривання ґрунтів	2
11	Засоби розвідки та розмінування	22
12	Організація піротехнічних робіт	2
13	Артилерійські та мінометні боєприпаси. Інженерні боєприпаси та гранати	4
14	Авіаційні боєприпаси та запальники Другої світової війни	20
15	Відкопування боєприпасів, що не вибухнули	2
16	Знешкодження боєприпасів, що не вибухнули	2
17	Знищення боєприпасів в населеному пункті та на підривному майданчику	2
	Всього:	82

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вибухові речовини та засоби підривання

Явище та визначення вибуху. Форми вибухової хімічної реакції. Основні властивості вибухових речовин. Класифікація вибухових речовин. Засоби вогневого способу підривання та заходи безпеки при поводженні з ними.

Засоби електричного способу підривання та заходи безпеки при поводженні з ними. Вибухові речовини та засоби підривання, що використовуються у народному господарстві. Заходи безпеки.

Тема 2. Заходи безпеки при підривних роботах
Вимоги правил безпеки праці при проведенні підривних робіт.

Тема 3. Облік, правила зберігання, перевезення та знищення вибухових речовин та засобів підривання

Стаціонарні та польові витратні склади вибухових речовин та засобів підривання. Правила обліку та зберігання вибухових речовин та засобів підривання в стаціонарних та польових умовах. Отримання вибухових речовин та засобів підривання. Правила перевезення, перенесення вибухових речовин та засобів підривання, заходи безпеки при цьому. Порядок та правила знищення вибухових речовин та засобів підривання. Заходи безпеки.

Тема 4. Підривні заряди. Заряди, що виготовляються самостійно та підривні заряди промислового виготовлення

Класифікація підривних зарядів. Основні фактори, що впливають на руйнівну дію вибуху зарядів. Підривні заряди, які виготовляються самостійно. Призначення, класифікація, характеристика та застосування зарядів, що виготовляються промисловістю. Заряди спеціального призначення. Заходи безпеки.

Тема 5. Засоби та приладдя вогневого способу підривання

Суть вогневого способу підривання. Засоби та приладдя вогневого способу підривання. Правила виготовлення та запалення запалювальної трубки. Запалювальні трубки промислового виробництва: призначення, будова, ТХ, застосування. Підривання зарядів за допомогою детонуючого шнура. Заходи безпеки при вогневому способі підривання та при роботі з детонуючим шнуром. Проведення підривних робіт вогневим способом з використанням самостійно виготовлених зарядів.

Тема 6. Електричний спосіб підривання

Електричний спосіб підривання, його характеристика. Засоби та приладдя електричного способу підривання. Схеми електровибухових мереж та їх розрахунків. Джерела струму та контрольно-вимірювальні прилади. Підбір джерел струму для проведення вибуху. Організація виконання задач піротехнічного розрахунку при прокладанні ЕВМ. Заходи безпеки при електричному способі підривання. Проведення підривних робіт електричним способом.

Тема 7. Підривання елементів конструкцій з дерева, металу, цегли, каменю, бетону та залізобетону

Підривання елементів конструкцій з дерева контактними та неконтактними зарядами. Розрахунок, розташування і кріплення зарядів. Підривання елементів з дерева неконтактними зарядами. Підривання пнів. Підривання елементів конструкцій з металу, їх розрахунок, розташування та кріплення зарядів. Способи розміщення зарядів, типи зарядних пристроїв та їх виробка при підриванні елементів конструкцій з цегли, каменю, бетону та залізобетону. Підривання елементів конструкцій шпуровими зарядами. Заходи безпеки.

Тема 8. Підривання стін та будівель, які загрожують обвалом

Розрахунок зарядів при контактному та неконтактному способі підривання. Валка будівель на місці та у визначеному напрямку, розрахунок зарядів при цьому.

Тема 9. Підводні підривні роботи

Підривання льоду та льодяних заторів. Захист мостів від пошкодження під час льодоходів. Розрахунок зарядів для підривання льоду. Заходи безпеки.

Тема 10. Підривання ґрунтів

Основні поняття особливостей дій вибуху зарядів у ґрунті. Принципи розрахунку зарядів, розміщених в один ряд. Підривання ґрунтів на викид. Заходи безпеки.

Тема 11. Засоби розвідки та розмінування

Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами: OGF-L, ИМП, ИМП-2, МПП, РВМ, РВМ-2М, ИМБ, МИВ, ДИВ-М1, МБИ, ИНМ, Р-299. Призначення, ТХ, склад комплектів №75 та №77, комплекту розмінування загальновійськового (КРО), інженерного (КРИ) та єдиного (КРЕ).

Тема 12. Організація піротехнічних робіт

Планування та організація розвідки місцевості на вибухонебезпечні предмети в межах визначеної території (розвідка місцевості прямолінійним та зигзагоподібним способом), суцільна очистка від ВВП. Заходи безпеки.

Тема 13. Артилерійські та мінометні боєприпаси. Інженерні боєприпаси та гранати

Призначення, класифікація, будова артилерійських та мінометних пострілів, види артилерійських снарядів. Таврування, фарбування та маркування артилерійських та мінометних боєприпасів колишніх радянської та німецької армій. Сучасні зразки артилерійських та мінометних боєприпасів.

Протитанкові та протипіхотні міни колишніх радянської та німецької армій. Гранати їх будова та знищення. Сучасні зразки інженерних боєприпасів (ПТМ, ППМ, міни-сюрпризи, міни-пастки, фугаси тощо).

Тема 14. Авіаційні боєприпаси та запальники Другої світової війни
Класифікація авіабомб. Умовні позначення та загальна будова авіабомб. Спорядження, фарбування та маркування: фугасних, осколкових, осколково-фугасних, запалювальних, хімічних, освітлювальних, димових, фотографічних, протитанкових, броньбійних, бетонобійних та агітаційних авіабомб.

Призначення, ТХ, будова та застосування запальників авіаційних бомб.

Тема 15. Відкопування боєприпасів, що не вибухнули

Суть відкопування боєприпасів, що не вибухнули. Проникнення авіабомби в ґрунт. Типи виробіток при відкопуванні боєприпасів, що не вибухнули. Елементи кріплення шахт та галерей. Устрій котловану, шахт та галерей. Розробка та транспортування ґрунту. Організація робіт при відкопуванні НБП. Заходи безпеки при відкопуванні.

Тема 16. Знешкодження боєприпасів, що не вибухнули

Метод визначення ступеня небезпеки боєприпасів, що не вибухнули. Вилучення запальників з авіабомб. Вилучення спорядження. Заходи безпеки при знешкодженні боєприпасів, що не вибухнули.

Тема 17. Знищення боєприпасів у населеному пункті та на підіривному майданчику.

Знищення боєприпасів на території населеного пункту. Оточення небезпечної зони, захист споруд, що загрожують обвалом та евакуація населення. Обладнання підіривного майданчика та знищення на ньому боєприпасів. Знищення боєприпасів на місці виявлення поза населеним пунктом. Заходи безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Инженерные боеприпасы. Кн. 1, Воениздат , 1975.
2. Обнаружение, обезвреживание и уничтожение взрывоопасных предметов. Москва, 1989.
3. Руководство по подрывным работам ., Воениздат , 1969.

V. ТИПОВІ ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

5.1. МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА

(Вивчається згідно навчального плану НУЦЗУ)

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
	Розділ 1. Основи фізіології людини	2
1	Поняття про фізіологію організму людини	2
	Розділ 2. Особливості патологічних порушень, які виникають в	24

	екстремальних ситуаціях	
2	Порушення основних життєво-важливих функцій організму	3
3	Надання першої медичної допомоги при травмах	3
4	Перша допомога при термічних ураженнях	2
5	Перша медична допомога при гострих отруєннях	2
6	Основні принципи першої медичної допомоги при порушенні дихання та кровообігу	2
7	Зупинка кровотечі	4
8	Імобілізація	4
9	Транспортування потерпілих	2
10	Невідкладна медична допомога при екстрених пологах	2
	Розділ 3. Правила поведінки та дотримання заходів безпеки під час роботи в осередках надзвичайних ситуацій	8
11	Правила поведінки та дії населення під час надзвичайних ситуацій природного характеру	4
12	Правила поведінки та дії населення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру	4
Всього:		34

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Тема 1. Поняття про фізіологію організму людини
Визначення основних показників життєздатності організму.
Методика підрахунку пульсу, визначення та оцінка його основних характеристик.
Вимірювання артеріального тиску (АТ) та його оцінювання.
Підрахунок частоти дихальних рухів, характеристика патологічних типів дихання.

Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПАТОЛОГІЧНИХ ПОРУШЕНЬ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Тема 2. Порушення основних життєво важливих функцій організму
Оцінка критеріїв та перша допомога при явищах гострої дихальної недостатності.
Надання першої медичної допомоги при явищах непритомності, колапсу, шоку.
Надання допомоги при поліорганній недостатності.

Тема 3. Надання першої медичної допомоги при травмах
Методика класифікації поранень.
Особливості надання першої медичної допомоги залежно від виду раневого агента.

Надання першої медичної допомоги підручними та медико-санітарними засобами при пораненнях.

Особливості надання першої медичної допомоги підручними та медико-санітарними засобами при переломах, забоях, вивихах.

Оцінка функцій організму та надання першої медичної допомоги потерпілим із синдромом тривалого стиснення.

Тема 4. Перша медична допомога при термічних ураженнях

Надання першої медична допомога при опіках залежно від глибини ураження та характеру термічного агента.

Особливості надання невідкладної допомоги при тепловому та сонячному ударі.

Надання першої медичної допомоги при обмороженні та переохолодженні (замерзанні).

Дії при наданні першої медичної допомоги при враженні електричним струмом.

Тема 5. Перша медична допомога при гострих отруєннях

Характеристика основних видів отруєнь токсичними речовинами та особливості надання першої медичної допомоги.

Дії при наданні першої медичної допомоги при отруєнні окислом вуглецю (“чадним газом”), хлором, аміаком, фосфорно-органічними сполуками (ФОС), парами кислот та продуктами харчування з використанням неспецифічних та специфічних засобів.

Перша медична допомога при проникненні отрути в шлунок. Методи видалення отрути зі шлунку. Використання сорбентів.

Організація медичної допомоги потерпілим у вогнищах ураження небезпечними хімічними речовинами (НХР). Розшук та евакуація потерпілих із зони ураження. Надання першої медичної допомоги.

Особливості надання першої медичної допомоги при ботулізмі, харчових токсикоінфекціях, отруєнні грибами та при укусах отруйних тварин, комах.

Тема 6. Основні принципи надання першої медичної допомоги при порушенні дихання та кровообігу

Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні дихання.

Штучна вентиляція без спеціального устаткування. Штучна вентиляція легень за допомогою допоміжних засобів без інгаляції киснем. Штучна вентиляція за допомогою допоміжних засобів з інгаляцією киснем. Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні кровообігу.

Зупинка зовнішньої кровотечі. Шокова позиція. Визначення пульсу. Непрямий масаж серця.

Надання першої медичної допомоги при серцево-легеневій недостатності. Особливості надання медичної допомоги потерпілим з психогенними реакціями.

Тема 7. Зупинка кровотечі

Зупинка кровотечі. Зупинка кровотечі тисненням на окремі точки, за допомогою давлучої пов'язки, джгута (закрутки).

Перев'язувальний матеріал. Табельні засоби для пов'язок: перев'язувальний пакет, контурні пов'язки, косинка.

Види пов'язок. Техніка накладання м'яких пов'язок на окремі ділянки тіла. Пов'язка на голову. Пов'язки на верхні та нижні кінцівки. Пов'язки на нижню частину живота та верхню третину стегна. Пов'язки на грудну клітку.

Тема 8. Імобілізація

Транспортні шини. Порядок і правила їх накладення. Підручні засоби імобілізації. Правила їх накладення. Попередження синдрому тривалого стиснення.

Тема 9. Транспортування потерпілих

Методи і технічні засоби транспортування потерпілих. Перенесення на ношах. Перенесення за допомогою лямок для нош. Перенесення на руках.

Правила завантаження потерпілих у санітарний транспорт. Положення потерпілого при транспортуванні. Принципи черговості транспортування при масових ураженнях.

Тема 10. Невідкладна медична допомога при екстрених пологах

Пологи, особливості їх ведення. Техніка прийому пологів.

Розділ 3. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ТА ДОТРИМАННЯ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ В ОСЕРЕДКАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Тема 11. Правила поведінки та дії населення під час надзвичайних ситуацій природного характеру

Поведінка людей та дотримання заходів безпеки при землетрусах. Послідовність дій населення під час землетрусу. Загальні вимоги з дотримання правил безпеки під час ліквідування наслідків землетрусу та надання допомоги потерпілим.

Поведінка та дотримання заходів безпеки при повенях, селях, зсувах. Послідовність дій людей під час стихійного лиха. Загальні вимоги щодо дотримання правил безпеки під час ліквідації наслідків повеней, селів, зсувів.

Дотримання правил безпеки при ураганах. Способи захисту від ураганів, послідовність дій населення.

Тема 12. Правила поведінки та дії населення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру

Поведінка та дотримання заходів безпеки під час вибухів та пожеж. Послідовність дій населення та рятувальників при їх ліквідації. Використання засобів захисту населення та особового складу спеціалізованих формувань під час катастрофічних пожеж.

Поведінка та дотримання заходів безпеки під час транспортних катастроф. Порядок дій пасажирів та обслуговуючого персоналу під час аварій на різних видах транспорту. Загальні вимоги щодо дотримання правил безпеки під час ліквідації наслідків транспортних катастроф.

Правила поведінки та дотримання заходів безпеки і особистого захисту при хімічних катастрофах. Порядок дій населення та пожежних-рятувальників в осередках хімічних катастроф.

Правила поведінки, дотримання заходів безпеки та особистого захисту при аваріях на АЕС. Засоби захисту населення від радіаційного опромінювання на забруднених територіях. Тактика дії спеціалізованих формувань залежно від рівня радіаційної небезпеки і часу після аварії.

5.2. ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІД ВПЛИВУ НЕБЕЗПЕЧНИХ РЕЧОВИН

(Вивчається згідно навчального плану НУЦЗУ)

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Засоби індивідуального захисту та правила користування ними	12
Всього:		12

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Засоби індивідуального захисту та правила користування ними

Прийоми надання допомоги потерпілим. Перша медична допомога постраждалим при хімічно небезпечних аваріях. Підбір загальновійськового захисного комплекту (ЗЗК), легкого комплекту (Л-1), комплекту “Рятувальник”. Розміщення комплектів при діях на техніці і в пішому стані. Прийоми користування протигазом, загальновійськовим захисним комплектом, комплектом (Л-1). Надівання, знімання і складання комплекту. Прийоми користування несправним протигазом. Обслуговування та збереження комплекту.

5.3. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДСНС УКРАЇНИ ТА ОСНОВИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

(Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Відпрацювання дій під час прийому і здачі чергування в аварійно-рятувальному підрозділі	4
Всього:		4

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Відпрацювання дій під час прийому і здачі чергування в аварійно-рятувальному підрозділі

Інструктаж з основних питань охорони праці: під час прийому та здачі чергування, при виконанні обов'язків під час несення служби у внутрішньому наряді, під час збору та виїзду за сигналом “Тривога”.

Підготовка особового складу чергової зміни до прийому і здачі чергувань: повторення обов'язків, перевірка спеціального одягу і спорядження, шикування.

Відпрацювання дій під час зміни чергових караулів: прийом і здача техніки та обладнання, службових приміщень і території, доповідь командирів відділення, перевірка та заміна апаратів захисту органів дихання.

Виконання обов'язків при отриманні сигналу “Тривога”: слідування в гараж, одягання спеціального одягу та спорядження, посадка в автомобіль.

Виконання обов'язків особами внутрішнього наряду: при перевірці несення служби черговими змінами, при зверненні громадян, при отриманні повідомлень про надзвичайні події від сторонніх осіб. Відрекомендування прямим начальникам та перевіряючим.

5.4. САПЕРНА ПІДГОТОВКА ТА ВИБУХОВА СПРАВА (Вивчається згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практичні підривні роботи вогневим способом	6
2	Практичні підривні роботи електричним способом	6
3	Дії розрахунку по проробленню проходу в завалі вибуховим способом	18
4	Дії розрахунку по обрушенню стіни, яка загрожує обвалом	18
5	Дії розрахунку по локалізації лісової пожежі	12
6	Практична робота з засобами розвідки та розмінування	58
7	Дії розрахунку при виявленні боєприпасів, авіабомб, що не вибухнули	18
8	Дії розрахунку по знищенню та знешкодженню вибухонебезпечних предметів	12

9	Дії розрахунку до організації розвідки місцевості щодо вибухонебезпечних предметів	18
	Всього:	166

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Практичні підривні роботи вогневим способом
Виготовлення та запалювання запалювальних трубок, в'язка мереж з детонуючого шнура.

Тема 2. Практичні підривні роботи електричним способом
В'язка електричних мереж з послідовним, паралельним та змішаним з'єднанням електродетонаторів.

Тема 3. Дії розрахунку з пророблення проходу в завалі вибуховим способом

Організація дій розрахунком з пророблення проходу в завалі з елементів цегли та залізобетону вибуховим способом (норматив № 12). Практичний розрахунок зарядів для підривання елементів з дерева, заліза, цегли, каменю, бетону та залізобетону.

Тема 4. Дії розрахунку з обрушення стіни, яка загрожує обвалом

Організація дій розрахунком з обрушення стіни, яка загрожує обвалом, шнуровим методом вибуху (норматив № 10), вибухом зовнішнього зосередженого заряду (норматив № 11).

Тема 5. Дії розрахунку із локалізації лісової пожежі

Локалізація лісової пожежі шляхом мінералізованої смуги вибуховим способом (норматив № 13).

Тема 6. Практична робота з засобами розвідки та розмінування

Підготовка до роботи та робота з приладами OGF-L, ИМП, РВМ, ДИВ-М1. Виявлення вибухонебезпечних предметів, пошук їх в ґрунтах різної щільності

Тема 7. Дії розрахунку при виявленні боєприпасів, авіабомб, що не вибухнули

Організація пошуку авіаційних боєприпасів розрахунком за допомогою бомбошукача. Організація дій розрахунку з відкопування невибухлих авіаційних боєприпасів (норматив № 2).

Тема 8. Дії розрахунку із знищення та знешкодження вибухонебезпечних предметів

Організація дій розрахунком із знешкодження невибухлої авіабомби, вилучення запальника з її корпусу (норматив №7). Організація дій розрахунком

із знешкодження невибухлої авіабомби на території населеного пункту (норматив №8). Організація дій розрахунком із знешкодження невибухлої авіабомби на підривному майданчику (норматив № 9).

Тема 9. Дії розрахунку з організації розвідки місцевості від вибухонебезпечних предметів

Організація розрахунком розвідки місцевості зигзагоподібним та прямолінійним способом . Суцільна розвідка місцевості.

5.5. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ (Проводиться згідно навчального плану НЦ ОРС ЦЗ ДСНС України)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Виробнича практика (стажування) слухачів в регіональному рятувальному загоні проводиться з метою оволодіння первинними практичними навичками та прийомами дій сапера (розмінування):

під час зміни чергових змін;

під час організації розвідки місцевості, проведення робіт із знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів;

під час несення служби у внутрішньому наряді;

підтримання внутрішнього порядку та виконання розпорядку дня в регіональному рятувальному загоні;

при роботі із засобами розвідки та розмінування.

Виробнича практика (стажування) організовується та проводиться відповідно до тематичного плану, програми. Навчання базується на вдосконаленні вмінь та навичок слухачів, які вони отримують під час занять у навчальному центрі Академії цивільного захисту України щодо роботи з технікою та засобами розвідки та розмінування.

Виробнича практика (стажування) слухачів проводиться в посаді сапера (розмінування) під керівництвом начальника групи піротехнічних робіт.

Перевірка знань, вмінь, навичок слухачів проводиться методами опитування (усно, письмово), спостереження за діями осіб, що навчаються під час виконання вправ, проведення тестування, прийняття заліків.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дії сапера (розмінування) під час зміни чергових змін та за сигналом "Тривога"	6
2	Дії сапера (розмінування) під час несення служби у внутрішньому наряді, з підтримання внутрішнього порядку та виконання розпорядку дня у аварійно-рятувальному підрозділі	6
3	Дії сапера (розмінування) під час роботи із засобами розвідки та розмінування	18

4	Дії сапера (розмінування) під час розвідки та повній очистці місцевості	12
5	Дії сапера (розмінування) під час роботи з аварійно-рятувальним обладнанням	6
6	Дії сапера (розмінування) під час лісових пожеж, з охорони мостів від льодоходів та пророблюванні проходів у завалах	12
	Всього:	60

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Тема 1. Дії сапера (розмінування) під час зміни чергових змін та за сигналом “Тривога”.

Ознайомлення із розташуванням пожежно-технічного та аварійно-рятувального обладнання на автомобілях.

Ознайомлення з випадками та порядком подання сигналу “Тривога”.

Відпрацювання первинних практичних навичок:

зміна чергових змін;

перевірка справності пожежно-технічного та аварійно-рятувального обладнання;

постановка у розрахунок апаратів захисту органів дихання;

збір караулу, одягання спеціального одягу та спорядження, посадки

у автомобіль та виїзду з гаража за сигналом “Тривога”.

Тема 2. Дії сапера (розмінування) під час несення служби у внутрішньому наряді, з підтримання внутрішнього порядку та виконання розпорядку дня у аварійно-рятувальному підрозділі

Ознайомлення із складом внутрішнього наряду, та організацією дозорної служби.

Вивчення обов’язків днювального по гаражу, постового біля фасаду та дозорного аварійно-рятувального підрозділу.

Ознайомлення із службовими приміщеннями аварійно-рятувального підрозділу та їх призначенням. Ознайомлення з розпорядком дня аварійно-рятувального підрозділу.

Відпрацювання первинних практичних навичок:

несення служби днювальним по гаражу та постовим біля фасаду аварійно-рятувального підрозділу;

допуску у службові приміщення осіб, що не належать до складу аварійно-рятувального підрозділу;

виконання заходів, які передбачені розпорядком дня, під час несення служби.

Тема 3. Дії сапера (розмінування) під час роботи із засобами розвідки та розмінування

Ознайомлення із призначенням та характеристиками засобів розвідки та розмінування. Підготовка міношукачів та богошукачів до роботи і перевірка їх придатності до роботи. Прийоми роботи з міношукачами та богошукачами в

різних умовах. Несправності та способи їх усунення. Практичний пошук вибухонебезпечних предметів.

Тема 4. Дії сапера (розмінування) під час розвідки та повній очистці місцевості

Група піротехнічних робіт. Призначення, склад, оснащення. Організація і способи виконання завдання з розвідки, розмінування та знищення та знешкодження вибухонебезпечних предметів. Демаскуючі ознаки наявності вибухонебезпечних предметів.

Організація фіксації небезпечних ділянок. Відпрацювання звітної документації.

Необхідна документація для пошуку небезпечних районів.

Організація розвідки місцевості на наявність вибухонебезпечних предметів. Виявлення вибухонебезпечних предметів, позначення їх на місцевості.

Знищення виявлених вибухонебезпечних предметів на місці (в населеному пункті, поза населеного пункту) та на підривному майданчику .

Тема 5. Дії сапера (розмінування) під час роботи з аварійно-рятувальним обладнанням

Ознайомлення із аварійно-рятувальним обладнанням.

Відпрацювання первинних практичних навичок з підготовки та застосування ручного механізованого, електричного, пневматичного та гідравлічного аварійно-рятувального обладнання.

Тема 6. Дії сапера (розмінування) під час лісових пожеж, по охороні мостів від льодоходів та пророблюванні проходів у завалах

Локалізація лісових пожеж шляхом пророблення мінералізованої смуги .

Охорона мостів від льодоходу. Способи підривання льоду, підготовка полинів для підривання льоду та льодяних заторів. Кріплення зарядів під водою.

Підривання елементів конструкцій з дерева, металу, цегли, каменю, бетону та залізобетону при проробленні проходів у завалах. Розрахунок зарядів, їх розміщення, кріплення. Обов'язки розрахунку групи піротехнічних робіт.

VI. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ

1. Поняття охорони праці. Основні положення закону України “Про охорону праці”.
2. Види інструктажів з питань охорони праці, періодичність проведення.
3. Порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці.
4. Адміністративно-громадський контроль за станом охорони праці.
5. Основні вимоги правил безпеки праці до службових приміщень аварійно-рятувального підрозділу.
6. Правила безпеки праці під час роботи із ручним механізованим і немеханізованим інструментом.
7. Правила безпеки праці під час збору, виїзду, прямування на аварію, стихійне лихо і повернення в частину.
8. Дати визначення терміну “Цивільний захист”.
9. Основні вимоги правил пожежної безпеки до службових приміщень, евакуаційних шляхів та виходів, засобів протипожежного захисту.
10. Загальні положення дисциплінарного статуту.
11. Мета здійснення цивільного захисту.
12. Правова основа цивільного захисту.
13. Склад Єдиної системи цивільного захисту.
14. Режими функціонування Єдиної системи цивільного захисту.
15. Основні заходи у сфері цивільного захисту.
16. Класифікація вибухових речовин.
17. Засоби вогневого способу підривання.
18. Засоби електричного способу підривання.
19. Заходи безпеки при підривних роботах .
20. Заходи безпеки при вогневому способі підриву.
21. Заходи безпеки при електричному способі підриву.
22. Правила обліку та зберігання вибухових речовин та засобів підривання.
23. Правила перевезення, перенесення вибухових речовин та засобів підривання, міри безпеки при цьому.
24. Призначення, класифікація, характеристика та застосування зарядів, що виготовляються промисловістю.
25. Правила виготовлення та запалення запалювальної трубки.
26. Запалювальні трубки промислового виробництва: призначення, будова, технічні характеристики, застосування.
27. Підривання зарядів за допомогою детонуючого шнура.
28. Схеми електровибухових мереж та їх розрахунок.
29. Джерела струму та контрольно-вимірвальні прилади. Підбір джерел струму для проведення вибуху.
30. Підривання елементів конструкцій з дерева.
31. Підривання елементів конструкцій з металу їх розрахунок, розташування та кріплення зарядів.
32. Способи розміщення зарядів, типи зарядних пристроїв та їх виробка при підриванні елементів конструкцій з цегли, каменю, бетону та залізобетону.

33.Валка будівель на місці та у визначеному напрямку, розрахунок зарядів при цьому.

34.Підривання льоду та льодяних заторів. Розрахунок зарядів для підривання льоду

35.Захист мостів від пошкодження під час льодоходів.

36.Основні поняття у вивченні дій вибуху зарядів у ґрунті.

37.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами: OGF-L, МПП.

38.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами ИМП, ИМП-2.

39.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами РВМ, РВМ-2М.

40.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами МИВ, ДИВ-М1.

41.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами ИМБ, МБИ.

42.Призначення, технічна характеристика, склад комплекту, будова, принцип дії, підготовка до роботи та робота з приладами ИНМ, Р-299.

43.Підготовка до роботи та робота з приладами OGF-L, ИМП.

44.Підготовка до роботи та робота з приладами РВМ, ДИВ-М1.

45.Призначення, технічні характеристики, склад комплектів №75 та №77, комплекту розмінування загальновійськового (КРО), інженерного (КРИ) та єдиного (КРЕ).

46.Планування та організація розвідки місцевості на вибухонебезпечні предмети в межах визначеної території та суцільна очистка від ВВП.

47.Призначення, класифікація, будова артилерійських та мінометних пострілів, види артилерійських снарядів.

48.Таврування, фарбування та маркування артилерійських та мінометних боєприпасів колишніх Радянської та Германської армій.

49.Гранати їх будова та знищення.

50.Сучасні зразки інженерних боєприпасів.

51.Призначення, технічні характеристики, будова та застосування запальників авіаційних бомб колишньої Радянської та Германської армії.

52.Класифікація авіабомб.

53.Умовні позначення та загальна будова авіабомб.

54.Спорядження, фарбування та маркування: фугасних, осколкових, осколково-фугасних, запалювальних, хімічних, освітлювальних, димових, фотографічних, протитанкових, бронебійних, бетонобійних та агітаційних авіабомб.

55.Суть відкопування боєприпасів, які не вибухнули.

56.Вилучення запальників з авіабомб.

57.Вилучення спорядження з авіабомб.

58.Знищення боєприпасів в населеному пункті та на підривному майданчику.

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка	2
II. Кваліфікаційна характеристика	3
III. Типовий навчальний план професійно-технічного навчання за професією	3
IV. Типові програми професійно-теоретичної підготовки	5
4.1. Медична підготовка	5
4.2. Захист особового складу від впливу небезпечних речовин	7
4.3. Охорона праці	9
4.4. Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та основи трудового законодавства	13
4.5. Основи ринкової економіки	19
4.6. Матеріалознавство	21
4.7. Саперна підготовка та вибухова справа	23
V. Типові програми професійно-практичної підготовки	27
5.1. Медична підготовка	27
5.2. Захист особового складу від впливу небезпечних речовин	31
5.3. Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та основи трудового законодавства	31
5.4. Саперна підготовка та вибухова справа	32
5.5. Навчальна програма виробничої практики	33
VI. Орієнтовні питання до кваліфікаційної атестації	37
Зміст	39